حمید عبیدی ۲۰۱۲/۱۱/۲۶

چند نکته در مورد یادداشت آقای محمد اکبر یوسفی(۱)

یادداشت اخیر آقای دکتور محمد اکبر یوسفی در پورتال افغان جرمن آنلاین، سبب شد تا من در مورد برخی حدس و گمان های مندرج در یادداشت مذکور چند نکته را به گونهٔ کوتاه بنویسم.

نکتهٔ روشن این است که دیپلومات ها سیاست و موضع رسمی دولت متحابهٔ ای شان را ابراز میکنند و حتی در اظهارات خصوصی شان نیز چیزی نه میگویند که خلاف این اصل باشد، مگر اینکه از سوی مقام ذیصلاح کشور شان در این زمینه رهنمودی غیر از این داشته باشند. به همین سبب نیز طوری که میدانیم، مرحوم استاد عبدالرحمان پژواک در هنگام ایفای وظایف دیپلوماتیک همیشه موضع رسمی دولت افغانستان را در مورد «داعیهٔ پشتونستان» ابراز داشته اند. البته کسانی که استاد پژواک را میشناسند، میدانند که ایشان با رهبران دولتی و حکومتی وقت در افغانستان روی یک سلسله مسایل مهم - عمدتاً مسألهٔ تحقق حقوق بشر و دیموکراسی در افغانستان- اختلاف نظرهایی نیز داشتند که هنگام مشورت با آنان در این موارد با صراحت صحبت هم کرده اند. در پارهٔ از موارد رهبری آن وقت افغانستان مشورت های پژواک را پذیرفته و مواضع شان را در بارهٔ یک سلسله مسایل مهم تغییر داده اند. یک مورد مهم از این موارد، همانا مشورت پژواک در بارهٔ لزوم پذیرش و پیوستن افغانستان به «اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر» است. پژواک در این مورد با سردار محمد داوود خان صحبت نموده و مضار رای منفی و نتایج مطلوب رای مثبت به این اعلامیه را به صدراعظم وقت توضیح داده بودند. نتیجه همان که صدراعظم این مشورت را پذیرفته و به نمایندهٔ افغانستان در ملل متحد هدایت لازمه را صادر کرده بودند. گفتنی است که در آن وقت پژواک در سازمان بین المللی کار (آی او ال) ایفای وظیفه مینمود و از جانب سازمان مذکور به حیث عضو هیات آن موسسه در «کمیتهٔ اجتماعی، سیاسی و فرهنگی اسامبلهٔ عمومی» که در آن سال «اعلامیهٔ حقوق بشر» در آن مورد بحث بود، نماینده گی می کردند. تذکر این موضوع از آن جهت لازم است که یکی از هموطنان این جریان را در خاطرات خود چنان نقل قول کرده که گویا مشورت پژواک این بوده تا افغانستان گویا به نمایندهٔ عربستان سعودی باید رای مثبت بدهد. حال آن که پژواک به صدراعظم وقت گفته بود که رای منفی افغانستان به اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر، کشور ما را در کنار عربستان سعودی- یگانه کشوری که رای اش در مورد اعلامیه منفی بود- قرار داده و از جهان منزوی خواهد ساخت. در مورد «داعیهٔ پشتونستان» نیز طوری که مرحوم پژواک خود نوشته اند، ایشان نظر خاص خود را داشته اند که آن را به گونهٔ کوتاه در خاطرات خود آورده اند. این نشان میدهد که پژواک شخصیت دارای تفکر مستقل بود، نه یک تکنوکرات مجری اوامر. مقامات عالی دولتی وقت نیز وی را با همین صفت میشناختند و به وی احترام داشتند.

همچنان طوری که میدانیم به اثر کوشش های عبدالرحمن پژواک بود که «تعین سرنوشت» از ردیف یک اصل سیاسي فراتر رفت و حیثیت یک اصل پذیرفته شدهٔ حقوق بین‌المللي را کسب کرد.

به این ترتیب نظر استاد پژواک در مورد «داعیهٔ پشتونستان» باید مرتبط به باور خدشه ناپزیر ایشان به حقوق و آزادی های بشری، حق تعیین سرنوشت و وفاداری به منافع و مصالح علیای افغانستان تحت مطالعه قرار داد.

از استاد پژواک در مورد« داعیهٔ پشتونستان» دو اثر - «مسألهٔ پشتونستان » و «پشتونستان و روز پشتونستان» - به شکل رساله به زبان انگلیسی منتشر شده است، که علاقه مندان میتوانند با مطالعهٔ آنهم ، با نظر و موقف وی، در مورد این مسأله به صورت مفصل آشنا شوند.

"خلاصه فصلی از سرگذشت یک افغان مهاجر" به قلم مرحوم استاد عبدالرحمن پژواک، زمان نگاشته شده است که ایشان دیگر در مقام و منصب رسمی قرار نه داشتند و در ایالات متحدهٔ امریکا در منزل فرهاد پژواک اقامت داشتند. به همین دلیل نه باید انتظار داشت که در این نوشته نیز ایشان با زبان دیپلوماتیک سخن میگفتند. همچنان باید گفت که در زمان نگارش اثر مورد نظر(۱۹۸۹-۱۹۹۱) و تا زمان وفات (۸ جون ۱۹۹۵)، حافظهٔ استاد پژواک علی الرغم بیماری جسمی رو به شدت، تضعیف نه شده بود.

افغان جرمن آنلاین تاسو په درنښت همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

و اما این را هم باید گفت که مرحوم استاد پژواک فرصت نه یافتند تا متن دستنویس خاطرات خود را دوباره مرور نموده و به ویرایش (ادیت) آن بپردازند. موصوف انجام این کار و انتشار اثر را بر عهدهٔ دکتور فرهاد پژواک(۲) نهادند. تا جایی که من میدانم هنوز تایپ این اثر استاد پژواک تکمیل نه شده و به مرحلهٔ ویرایش نه رسیده است. قرار است این اثر پس از تایپ و ویرایش به حیث کتاب چاپ و در اختیار هموطنان قرار داده شود.

این که در حالت کنونی اگر استاد پژواک زنده میبودند، در مورد مسأله مطروحه چی نظر و موقفی میداشتند، پرسشی است که هیچکس با قاطعیت کامل در مورد آن سخن گفته نه میتواند. و اما شواهد و مدارکی که دال بر تغییر در موقف ایشان در مورد قضیه مطروحه در سالیان اخیر عمر باشد در دست نیس. و اما این هم روشن است که استاد پژواک « داراي نصب العین معین بود و با وجود فراز و نشیب هایی که روزگار بر افغان ها و افغانستان تحمیل کرد، این نصب العین او نه تنها بر جا ماند بل تا آخرین رمق و توان براي تحقق آن مبارزه کرد».

به هرصورت، این یادداشت کوتاه را به حیث یک توضیح نوشتم و تا جایی که به اصل قضیه و مسأله خط دیورند برمیگردد، من نظر شخص خودم را در مطلب تحت عنوان «چند نکته در مورد دیورند » قبلاً در آسمایی منتشر ساخته ام، که علاقمندان از آن مطلع اند.

***

۱- این نوشته نظر شخص خودم است و نه به نمایندگی از جانب اشخاص حقیقی و یا حقوقی دیگر و از جمله کسانی که با آنان نسبت دارم.

۲- دکتور فرهاد پژواک نواسهٔ ارشد استاد عبدالرحمن پژواک است. همچنان موصوف ریاست «بنیاد پژواک» را بر عهده دارد.

پایان

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ